

Scurt istoric al artileriei de coastă

Mijlocul sec XIX – Războiul de Independență

În secolul XIX, după tratatul de la Adrianopol din anul 1829 care lichidează monopolul tucesc asupra comerțului țărilor române, desființând raialele turcești de pe malul stâng al Dunării, se întreprind acțiuni în vederea organizării flotilelor militare în Muntenia și Moldova, ale căror nave vor fi înzestrate cu mai multe tunuri în scopul protejării navelor comerciale naționale și al supravegherii cursului Dunării.

În anul 1843 domnitorului Țării Românești, Gheorghe Bibescu poruncește treburilor din lăuntru „a se chibzui de cuviință pentru înființarea acestor caice ca să poată îndeplini cu toată îngrijirea slujba pazei liniei Dunării.

Construite în Austria „cele trei vase supt numire de Șăici, cea dintâi cu patru tunuri celelalte două cu câte un tun” sosesc în țară la 10 iulie 1845. În echipajele acestor trei șalupe canoniere se aflau și 3 artileriști”.

Din capitolul VII al Regulamentului domnitorului Gheorghe Bibescu aflăm care era misiunea acestor nave și în ce puncte staționau: „Slujba acestor vase care sunt încredințate inspectorului graniții Dunării este de a priveghea corăbiile și alte plutitoare ce poposesc prin porturi spre a se păzi buna rânduială și sunt așezate: la Brăila, la Gura Ialomiței, la Turnu, la Calafat.

În Moldova, în anul 1843 este construită la Galați goeleta „Emma”, armată cu cinci tunuri de bronz, calibru 120mm, care asigurau supravegherea fluviului între Siret și Prut.

Alături de „Emma”, pentru paza Dunării s-au mai construit două ambarcațiuni staționare mai mici: „Ștefan cel Mare” pentru gura Prutului și „Galați” pentru gura Siretului, fiecare cu câte un tun de bronz de 75mm.

În anul 1851, se construiește șalupa canonieră „Natalia” având ca armament cele 5 tunuri de pe goeleta „Emma”, vândută datorită dimensiunilor prea mari.

După contopirea flotilelor Moldovei și Țării Românești, prin Înalt Ordin de zi din 11 septembrie 1861, flotila a fost astfel dispusă, încât la fiecare punct important de pe cuprinsul Dunării românești și anume Calafat, Giurgiu, Brăila, Reni, Galați, Chilia și Ismail, se afla câte o șalupă canonieră, armată cu câte patru tunuri de 120mm. În celelalte puncte, considerate mai puțin importante, la pichete, au fost dispuse șalupe mai mici, propulsate cu rame și vele, armate cu câte un tun de 120mm.

În urma măsurilor luate malul românesc al Dunării a fost pus sub pază și observare, șalupe canoniere devenind adevărate baterii de coastă plutitoare.

Sub aspectul dotării cu tehnică modernă sunt preocupări susținute ale organelor de decizie din armata română, care au fost concretizate prin achiziționarea unor mijloace artileristice moderne.

Drept urmare, în anul 1871 ministerul de război a înlocuit din dotarea armatelor tunurile model 1868 cu țeava de bronz, cu tunuri de același calibru (78mm, ghintuită) dar cu țeava de oțel, închizătorul sistem până, încărcătorul făcându-se pe la culată.

În anul 1874 generalul Florescu, ministrul de război, a comandat în Germania o nouă serie de tunuri sistem Krupp, calibru 87mm. Acestea au primit denumirea de tunuri de 9cm

md. 1875 și au constituit materialul de bază din înzestrarea armatei române în preajma și pe timpul războiului pentru independență, materialul care s-a dovedit mult superior celui aflat în dotarea armatei ruse și otomane. În afara acestor calibre, în înzestrarea artileriei române mai existau și tunurile de asediu, cu țeava de bronz, calibru 152,4mm cu care au fost dotate bateriile fixe de la Calafat, „Mircea” și „Elisabeta”.

Războiul de Independență

În timpul războiului pentru independență al României din 1877-1878, au fost organizate baterii de coastă, armate de marinari, care au adus o importantă contribuție la victoriile asupra Imperiului Otoman.

Marele cartier general al armatei române, apreciind importanța fluviului Dunărea, pentru apărare, a hotărât să-l folosească pentru acoperirea concentrării și desfășurării strategice a armatei ruse și a teritoriului țării față de loviturile posibile ale armatei otomane.

Această concepție care a stat la baza acțiunii armatei române, în prima parte a războiului, este cunoscută sub numele de „operația de acoperire a Dunării”.

În cadrul acestei concepții, orașul Calafat reprezenta un punct de o importanță deosebită, ministrul de război, generalul Alexandru Cernat a hotărât ca trupa și ofițerii Flotilei de Dunăre să fie transferată aici pentru armarea de coastă ce urmau a fi instalate la Calafat.

În ordinul ministrului de război, generalul Alexandru Cernat, transmis comandantului artileriei Corpului I armată, colonelul Iuliu Dunca, se consemnează printre altele¹:

„Pentru serviciul gurilor de foc al bateriilor de coastă, precum și pentru parcul de artilerie al acestui material, s-a hotărât următorul personal:

- maiorul Nicolae Demetrescu-Maică, comandantul Corpului flotilei atașat actualmente la Cartierul General, va comanda toate bateriile armate cu tunuri de coastă;
- căpitanul Hepites va fi însărcinat cu lucrările și direcția parcului de artilerie al acestui material; căpitanul Orezeanu din Divizia pompieri București, căpitanii V. Urseanu, M. Drăghicescu și E. Hacac din flotilă, comandanți de baterie, locotenentul A. Găman din Arsenalul Armatei, locotenentul A. State din flotilă vor fi comandanți de baterie sau alte servicii dependente numai de acest material și după cererile comandantului bateriilor de asediu supuse aprobării dumneavoastră; locotenenții Căpitanovici, C. Mănescu, D. Ionescu, sublocotenenții I. Irimescu, C. Georgescu, I. Mavrodi, E. Koslinski, P. Ponici, N. Mardari, din flotilă vor fi împărțiți pe baterii, conform cerințelor acestui serviciu. De asemenea, pentru serviciul acestor guri de foc s-au trimis 320 oameni cu cadrele inferioare respective. Acești oameni sunt în majoritate din Corpul flotilei, iar restul din Divizionul de pompieri București. Acest personal de ofițeri și trupă are să sporească, pentru că bateriile de asediu existente deja se vor completa cu opt tunuri de 12 B-6 model 1863, sistem francez; pentru personalul necesar acestor opt tunuri ministrul va aviza la timp când vi se va comunica”².

¹ T.C. Văcărescu, *Luptele românilor în războiul din 1877-1878*, București, 1886, p. 44.

² Lt. Eugen Botez și lt. Nicolae Kirîțescu, *Războiul pe Dunăre*, București, 1905, f. 124; Cpt. Rg. 1, Nicolae Petrescu, *Marinari prin ploii de foc*, București, 1978, p. 10; Arh. M.St.M, 1877-1878, dosar 545, p. 66.

Ca urmare a hotărârii Marelui Cartier General Român, de transformare a Calafatului într-un puternic punct strategic, fortificat, se întreprind acțiuni pentru amplasarea mai multor guri de foc. La începutul lunii mai 1877 sistemul de foc al Calafatului arăta astfel:

- Bateria nr. 1 „Carol”, numărând 10 tunuri-patru de bronz de 152,4mm și șase de 87mm Krupp – era dispus cu 45 de metri mai sus de nivelul Dunării, având misiunea să lovească bateriile otomane amplasate în partea de nord a cetății Vidin;
- Bateria nr. 2 „Elisabeta”, numărând patru tunuri de 152,4mm, cu 60 de servanți. Ocupa o poziție puțin mai jos de locul bateriei „Carol” ceea ce-i permitea să lovească cu foc Vidinul și fâșia dintre cetate și Dunăre, împiedicând astfel o eventuală trecere a inamicului în insula din apropiere. A avut mai mulți comandanți între care pe căpitanul A. State și căpitanul Mihail Drăghicescu.
- Bateria nr. 3 „Mircea” având în dotare cinci tunuri de asediu din bronz de 152,4mm și numărând 60 de servanți, era dispusă pe o poziție înapoia bateriei „Elisabeta” pe o înălțime din partea de vest a orașului Calafat. Era cea mai apropiată de Vidin, din care motiv a suferit mai mult decât celelalte baterii în urma bombardamentelor inamice. A fost comandată de cpt. Miahail Drăghicescu.
- Bateria nr. 4 „Ștefan cel Mare”, alcătuită din șase tunuri de 120mm, încadrată cu 60 de servanți, amplasată în afara orașului Calafat, către partea de sud a așezării la 800m de țărmul Dunării și la 60m de la etiajul fluviului.

Acestor subunități li se adaugă până la sfârșitul lunii mai, încă patru baterii, care aveau să mărească în mod substanțial puterea de ripostă de foc a trupelor române din zonă. Acestea au fost:

- Bateria nr. 5 „Mihai Bravul”, dispunând de 15 tunuri de câmp; misiunea ei era de a lovi cu foc inamicul ce ar încerca să acționeze în partea de sud a localității Ciuperceni.
- Bateria nr. 6 „Renașterea”, având 13 mortiere de 150mm cu 40 de servanți, amplasată la cca. 20m depărtare de Dunăre; cu misiunea opririi debarcării inamicului pe țărmul românesc. Comandant al bateriei a fost cpt. V. Urseanu.
- Bateria nr. 7 „Independența” constituită din 7 tunuri de 150mm dispuse între bateriile „Mircea” și „Elisabeta” și din șase mortiere de 60 și 150mm calibrui.
- Bateria nr. 8 „Basarab”, dispunând de 4 piese de 120mm și 40 de servanți. A fost instalată pe cea mai înaltă poziție a Calafatului, denumită „Măgura evreilor”, având misiunea de a interzice un eventual atac turcesc dinspre Ciuperceni și de a contraataca bateriile din Vidin³.

Magaziile de muniții ale bateriilor au fost dispuse în parapetele lor, iar pirotehnia în afara bății tunurilor inamice de la Vidin. În afara acesto lucrări s-au mai construit spre nord, două linii fortificate din redutele „Transilvania”, „Bucovina”, „Constanța”, „Belgia”,

---

³ Cpt. Rg. I Nicolae Petrescu, *op. cit.*, Col. M. Drăghicescu, *Istoricul principalelor puncte pe Dunăre de la gura Tisei până la Mare și pe coastele mării de la Varna la Odesa*, Galați, 1892, p. 160.

„Libertatea” și bateria „26 aprilie”. A doua linie era formată prin reamenajarea lucrărilor de apărare efectuate în anul 1845⁴.

În instrucțiunile Corpului I armată cu privire la fortificarea orașului Calafat se arată că „pentru observarea loviturilor trase, cu toate aceste tunuri, este de cea mai mare însemnătate ca să se poată rectifica tragerea, să puneți a se stabili un observator ce ar putea fi chiar turla bisericii din năpoia bateriei „Carol”, unde un ofițer cu o lunetă va căuta a vedea locul unde au căzut proiectilele trase⁵.

Duelurile de artilerie la Calafat au început în ziua de 26 aprilie/8 mai 1877, la orele 14,30, când turcii din cetatea Vidinului au deschis focul asupra orașului cașafat. „Bateriile noastre, sub ordinele maiorului C. Popescu, ridică drapelul român și după ce lasă pe turci să tragă șase lovituri spre a se constata bine că agresiunea este începută de dînșii, la a șaptea lovitură, tunarii români din bateria „Ștefan cel Mare”, răspund provocării tunurilor turcești”⁶.

Provocările turcești au continuat și în zilele următoare și nu numai la Calafat, ci pe toată lungimea Dunării românești, ceea ce a dus la o stare de război între România și Turcia.

„Bombardarea generală a Vidinului a început în dimineața zilei de 15/27 ianuarie 1878 și a ținut 9 zile. Bateriile române ale căror piese se urcau la 40, au continuat focul zi și noapte. Cetatea cu toate că era bătută din toate părțile, răspunse cu energie. Adesea, bombardarea înceta pentru câțva timp, spre a începe mai cu furie”⁷.

În ziua de 23 ianuarie/4 februarie 1878 la ora 4 dimineața în baterii sosește ordinul de încetare a focului, întrucât armistițiul a fost încheiat, iar acesta stipula, printre altele evacuarea Vidinului și ocuparea lui de către trupele române.

Prezența navelor otomane pe Dunăre în timpul războiului pentru independență reprezenta un real pericol pentru așezările românești care erau bombardate continuu cu artileria de la bord. Printre navele escadrei otomane de Dunăre se numără și monitorul cuirasat „Podgorița” care după bombardarea localităților Izlaz, Bechet și Corabia se adăpostește în dreptul insulelor Chiftele în apropiere de Corabia. N. Demetrescu-Maică, comandantul Flotilei române primește misiunea de a scufunda monitorul otoman. În acest scop de la Calafat a fost adusă o baterie de 3 tunuri – calibru 150mm. Nefiind eficace din cauza distanței de la care se trăgea și mai ales a blindajului gros al navei otomane se hotărăște folosirea mortierelor care puteau străpunge blindajul punții. În consecință, maiorul N. Demetrescu-Maică, a hotărât ca trei mortiere să fie instalate între ostrovul Rîiosul și Canapa la o distanță de 1850 metri de monitor. Sub comanda locotenentului Ion perțicariu, comandantul mortierelor din bateria „Independența”, ajutat de sublocotenentul Nicolae Mardari, locotenentul Constantin Mănescu și 32 de militari, din flota română, au instalat bateria de mortiere, la adăpostul unei perdele de sălcii. Sub comanda maiorului N. Demetrescu-Maică pe ostrovul Canapa s-a construit un observator și s-au întins firele telefonice de legătură directă cu poziția bateriilor de mortiere, pentru dirijarea tirului tragerii. În sprijinul bateriei de mortiere „Perseverența”, cum a fost numită, au fost instalate și trei tunuri de 90mm, dintr-o baterie de câmp, îndreptate împotriva artileriei și infanteriei inamice care apărau navele de la uscat. După ce sunt aduse cele 200 de proiectile pentru fiecare

⁴ Lt.col. M. Drăghicescu, *op. Cit.* București, 1943, pp. 132-144.

⁵ Arhivele M.St.M. 1877-1878, dosar nr. 665, p. 9.

⁶ Lt. Col. M. Drăghicescu, *op. Cit.*, p. 144.

⁷ *Ibidem*, p. 169.

mortier, în ziua de 7 noiembrie încep tragerile mortierelor asupra monitorului otoman „Podgorița”.

Din ostrovul Canapa maiorul N. Demetrescu Maican dirijează tirul tragerii astfel încât la a 77-a lovitură nava este lovită „în sectorul pulberei” ducând la scufundarea sa, în câteva minute.

Sfârșitul sec XIX – începutul sec XX

După război, bateriile de coastă vor fi aduse în atenția organizării marinei, astfel că prin legea din 1896 se stipulează la articolul 4 înființarea Apărării fixe și mobile a porturilor „cuprinzând torpilori și tunari, cu materialul necesar de torpile, tunuri, vase”. Se creează astfel un Serviciu de Artilerie și Torpile al cărui șef era Cpt. Negru Nicolae. În instrucțiunile pentru punerea în aplicare a decretului nr. 1093, privind organizarea marinei din anul 1896 se arată că „deocamdată numai porturile Constanța, Sulina, Isaccea și Galați vor avea organizarea precizată la articolul 4 din decret”⁸.

În concepția organizatorilor, Apărarea fixă era reprezentată de artilerie cu misiunea de apărare artileristică a porturilor iar Apărarea mobilă cuprindea Serviciul de torpile cu aceeași misiune.

În sprijinul pregătirii artileriștilor și a altor specialități ale marinei, în această perioadă sunt organizate comisii de ofițeri de marină pentru elaborarea de manuale și regulamente, deosebit de necesare personalului și activității flotilei. Sub direcția colonelului Urseanu Vasile și apoi, din anul 1897, a locotenent-colonelului Emanuel Koslinski, au fost elaborate manuale, instrucțiuni și regulamente ca: „Manualul tunarului”, „Regulamentul tragerii de artilerie”, „Regulamentul Școlii de aplicație a sublocotenenților”⁹.

Sub aspectul pregătirii ofițerilor în specialitatea artilerie marină au fost înființate școli unde cursanții primeau cunoștințe și de artilerie, necesare la bordul navelor cât și celor ce încadrau bateriile terestre ale marinei.

Astfel, în anul 1895 un regulament prevedea înființarea de instituții de învățământ pentru artilerie și geniu, care au funcționat sub o conducere unică cu denumirea generică de „Școala de artilerie și geniu”.

La absolvirea școlii militare, tinerii ofițeri erau trimiși la unități pentru stagiu după care în ordinea promoțiilor, reveneau la Școala de aplicație. Acest sistem de pregătire a ofițerilor, bazat pe ciclul Școala militară – stagiu la unități – Școala de aplicație – iar după desființarea acesteia – cursuri de perfecționare s-a păstrat până la sfârșitul secolului XX. Începând din anul 1896, Ministerul de Război a hotărât ca viitorii ofițeri de marină să fie pregătiți în cadrul Școlii militare de artilerie și geniu. Acest șucru a făcut ca, patru ani mai târziu, denumirea acestei școli să fie schimbată în Școala militară de Artilerie, Geniu și Marină.

Primul război mondial

În anii care s-au scurs până la primul război mondial Școala militară a pregătit câteva sute de ofițeri de artilerie. După primul război mondial dezvoltarea unor arme au dus la

⁸ Monitorul Oficial nr. 280 din 14 martie 1896, p. 9455.

⁹ Idem, nr. 279 din 13 martie 1896.

desprinderea secției de geniu din școala militară de artilerie (1918) și a secției de marină (1920) și înființarea unor școli militare proprii acestor arme¹⁰.

În cadrul acțiunilor marinei române în primul război mondial, bateriilor de artilerie le-au revenit misiuni importante în acțiunile de susținere a flancului drept al armatei din Dobrogea, în participarea la apărarea capului de pod de la Turtucaia, în paza frontului fluvial.

În apărarea capului de pod de la Turtucaia, Flotei de operațiuni de sub comanda contraamiralului Nicolae Negrescu i s-a încredințat Sectorul de apărare IV „Dunărea”, cuprinzând apărarea fluvială a Dunării de la frontiera bulgară (Turcșmil) până la capul din aval a insulei Cusui.

În compunerea forțelor române ale acestui sector intra și Grupul nr. 4 de baterii de coastă ale marinei cuprinzând:

- o baterie de 150mm Krup sub numele „Regele Ferdinand” formată din 4 guri de foc, aflate anterior pe crucișătorul „Elisabeta”, instalată pe dealul de nord-est al zonei fortificate, cota 125;
- O baterie de obuziere de 120mm Skoda „Regina Maria” constituită din 4 guri de foc, luate de pe monitoare, instalată la cota 130;
- O baterie de 75mm md. B „Principele Nicolae”, formată din 4 tunuri, amplasată spre vest în apropierea șoselei Turtucaia-Rusciuc.;
- Două baterii de 105mm „Grivița” și „Rahova”, formate din 8 guri de foc, erau dispuse pe dealul de nord-vest al satului Staroselo. Comandant al grupului de baterii de pe malul drept a fost lt.cdor. Vasilescu Matei.

Pe malul stâng al Dunării se aflau:

- o baterie de 120mm St. Chamond „Regina Elisabeta” cu 4 guri de foc instalată în dreapta ostrovului Calimocul Mic;
- o baterie de 75mm St. Chamond „principele Mircea” cu 4 guri de foc situată în dreptul ostrovului Chioslugeanu.

Comandant al acestui grup de baterii a fost lt.cdor. Puricescu Nicolae.

„Apărățile sub apă”, a II-a mare unitate a Comandamentului marinei, avea în subordinea sa și „Grupul artileriei de debarcare”, comandat de cpt. Niculescu Matei, care în dispozitivul de apărare de la Turtucaia, dispune de două divizioane de baterii.

Primul amplasat în ostrovul Cîrneciu era compus din:

- 2 turele de 53mm;
- 4 tunuri revolver de 37mm;
- 8 turele de 37mm;
- O secție în ostrovul Calimoc formată din 2 turele de 37mm.

Al doilea divizion din ostrovul Chioslugeanu era format din:

- 3 turele de 53mm;
- 4 tunuri de 57mm.

Directivele Flotei de operațiuni, prevedeau pentru bateriile de coastă ale Grupului IV sarcina de a concura împreună cu monitoarele și vasele Diviziei de Dunăre, la respingerea oricărui atac îndreptat pe Dunăre de monitoarele și vasele inamice.

---

¹⁰ *Istoria Artileriei Române*, București, 1977, p. 149.

Modul de acțiune al acestor baterii era de a executa trageri de baraje, combinându-și acțiunile lor cu aceea a artileriei de debarcare din ostroave care apărau barajele de mine creînd un foc convergent al tuturor gurilor de foc ale bateriilor asupra navelor inamice ce se apropiau sub distanța de 1500 de metri.

Odată cu începerea acțiunilor militare și cu primirea anunțului potrivit căreia, la 19 august 1916, mari forțe bulgare au atacat frontiera din Sectorul Dunării, la 22 august flotei de Dunăre i s-a ordonat „ca monitoarele împreună cu artileria de coastă să distrugă artileria inamică ce s-ar instala pe înălțimile Staroselo și dealurile Cusui, aceasta din urmă putând periclita frontului Oltenița și întreaga estacadă”¹¹.

În acest moment primindu-se anunțul că forțe inamice (o brigadă, 2 baterii de artilerie și 22 de escadroane de cavalerie) se îndreaptă spre Turtucaia pe șoseaua Turșmil-Turucaia, bateria „Elisabeta” trage 22 lovituri de 120mm împăștiind trupele inamice, care se retrag în dreptul ostrovului Cîrneciu.

De asemenea, această baterie execută cu deplin succes trageri asupra bateriilor inamice de pe dealul Staroselo¹².

La 22 august, bateria de obuziere a marinei „Regina Maria” deschide focul asupra dealului și satului Staroselo trăgându-se aproximativ 370 de proiectile¹³.

Referindu-se la luptele din ziua de 23 august 1916, în timpul cărora monitoarele au fost puternic susținute de tunarii bateriei „Elisabeta” care au tras asupra bateriilor inamice de pe dealul Staroselo 159 de lovituri de 120mm și lovituri de 75mm¹⁴, generalul Toșev, comandantul Armatei 3 bulgare scria: „Încă din zorii zilei obuzele începuseră din nou să plouă... Artileria bateriilor crucișătorului „Elisabeta”, aceea a forturilor și monitoarelor încrucișau focul pe toată întinderea atacată”¹⁵.

La 24 august, artileria de coastă execută ultimile trageri în cadrul apărării Turtucaiei printr-un puternic tir de baraj la distanța de 5000-6000 de metri. Dar deoarece se ajunsese la limita câmpului de tragere spre est iar bateriile inamice băteau în spatele bateriilor de marină se ordonă retragerea. Închizătoarele și aparatele de ochire sunt îngropate și trupa bateriilor se retrage la Chirnogi. Cele opt tunuri ale bateriilor de coastă de pe malul stîng al Dunării și munițiile lor au fost evacuate în luna noiembrie 1916 și transportate la Huși. Ele sunt instalate în bateriile de la Țiglina (Galați) luptând cu succes împotriva bateriilor germane de pe movila Bugeacului.

La începutul lunii septembrie a anului 1916, comandamentul român a hotărât o ofensivă concentrică asupra armatei bulgare din Dobrogea, în scopul restabilirii situației pe frontul de sud.

La această ofensivă coopera și marina prin Apărările sub Apă care avea menirea să asigure forțele Dunării de către armata a III-a în zona Flămânda, participând la construcția podului de peste Dunăre și la asigurarea apărării lui, împotriva flotei austro-ungare și a minelor de curent.

---

¹¹ *Istoria Artileriei Române*, București, 1977, p. 508-509.

¹² Arh. M.Ap., fond Marele Cartier General, dos. 162/1916, pp. 8-9.

¹³ *Ibidem*, p. 17.

¹⁴ Arh. M.Ap. fond Marele Cartier General, dos. 162/1916. p.10.

¹⁵ I. Cupșa, *Armata română în campaniile din anii 1916, 1917*, București, Editura Militară, 1967, p. 315.

Printr-un ordin special comandorul Niculescu Rizea, comandantul Apărării sub Apă, a fost numit atașat tehnic pe lângă generalul Averescu pentru a-i da ajutor în toate chestiunile relative la apărarea submarină și la cooperarea forțelor marinei cu trupele de uscat¹⁶.

Pentru protecția trecerii Dunării de către armata română, au fost instalate pe țărmul stâng al Dunării baterii de artilerie grea și de câmp care să țină sub foc cursul Dunării, iar pentru a bate ieșirile din canalul Persina s-au instalat baterii de coastă de diferite calibre.

Neavând forțe suficiente, Comandantul Apărării sub Apă a solicitat ajutor de la armata de uscat. Drept urmare, Comandantul Corpului IV armată a pus la dispoziție 1 baterie de 105mm, 1 secție de 120mm, 1 secție de obuziere de 210mm, 1 baterie de obuziere grele de 150mm, 2 baterii de 87mm, 1 baterie de 78mm, 1 baterie de 57mm, 1 batalion de infanterie, 1 proiector, 1 balon, 2 aeroplane. Cu aceste forțe a fost constituit Detașamentul Fântânele, cu misiunea de a bombarda și a distruge navele inamice cu artilerie grea, împiedicându-le, în același timp să iasă din canal. Acest detașament urma să fie susținut de sectorul marinei de uscat din acea zonă a fluviului, comandat de lt.cdor. Negulescu Aurel. După indicațiile ofițerilor de marină, bateria de 105mm și o secție de obuziere de 150mm au fost instalate la movila Poroiului, unde se putea bate ieșirea de est a canalului Persina. Secția de 120mm a fost instalată în peninsula Rîiosu, la sud de Fântânele. În insula Cinghinele, situată în fața ieșirii din canalul Persina au fost instalate 1 baterie de 57mm și 2 tunuri de 78mm. Tot aici a fost adus un detașament format din 238 de oameni din marină, infanterie și artilerie, comandanți de locotenentul de marină Herbes Maximilian, subordonat sectorului de marină, comandat de lt.cdor. Negulescu¹⁷.

Deși au existat numeroase greutăți în trecerile de la Flămânda, podul apărat de marinari și artileriști a continuat să funcționeze, pe el trecând la sud de Dunăre o parte din trupele române angajate în luptă. O tentativă a inamicului de distrugere a podului a avut loc la 30 septembrie 1916, când acesta a lansat un șlep mare încărcat cu explozibil. Tentativa însă a eșuat întrucât șlepu a fost scufundat de bateriile noastre de pe malul stâng.

În anul 1917, bateriile marinei de 120mm, 75mm și 105mm, instalate la Galați au executat trageri asupra forțelor inamice din zonă. Astfel, la 10 iulie, bateriile române au executat o tragere de distrugere asupra lucrărilor inamice din ostrovul Chiciu, trăgându-se cu succes de către bateria „Căpitan Bratu” 15 obuze brizante de 120mm. În ziua următoare, bateriile marinei au efectuat un tir de distrugere asupra unei redute inamice din ostrovul Chiciu, trăgându-se 19 proiectile de 120mm și 12 de 75mm. Rezultatul acestor trageri a fost caracterizat de colonelul rus Golejesvski ca fiind magnific¹⁸, întrucât în urma acestui tir trupele germane au abandonat poziția deținută. După aceea, bateriile marinei au mai executat o tragere de încercare cu 4 obuziere de 120mm, asupra podului inamic din punctul numit „Lățime”, trăgându-se asupra lui 48 de lovituri.

La 13 iulie bateria de 120mm de marină a tras asupra unei coloane de cavalerie înarmată pe care a împrăștiat-o.

¹⁶ N. Bîrdeanu și D. Niolescu, *Contribuții la istoria marinei române*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1979, p. 286.

¹⁷ N. Bîrdeanu și D. Niolescu, *Contribuții la istoria marinei române*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1979, pp. 287-288.

¹⁸ Arh. M.Ap. fond C.M.M. dosar 161/1917, p. 112.

Pozițiile inamice de pe malurile Dunării au fost bombardate la 19 iulie și de către bateria de 75mm. Un succes deosebit realizează bateria de 120mm în ziua de 20 iulie 1917 în duelul de foc cu o baterie inamică instalată la Bugeac. Din 16 lovituri trase, 6 au lovit ținta¹⁹.

Conform ordinului Comandantului Forțelor Fluviale și al Deltei, viceamiral Nenincof, vasele rusești și românești vor executa trageri demonstrative asupra bateriilor grele și ușoare din jurul Tulcei și a materialului plutitor inamic aflat la ostrovul Salcia. Paralel cu tirul monitoarelor „Lahovari”, „Kogălniceanu”, „Brătianu” și „Catargiu” a executat trageri și bateria de 75mm a marinei amplasată la Pătlăgeanca. În luna octombrie 1917 tragerile asupra bateriilor inamice care bombardau zilnic satele Regele Carol și Pătlăgeanca, se intensifică, dirijându-se tragerile cu observatori aerieni. În ziua de 16 octombrie bateriile inamice din Tulcea sunt încadrate de tirul monitoarelor și a bateriei de 75mm, a marinei, asupra lor trăgându-se 95 de proiectile²⁰. Tragerile asupra bateriilor inamice de la Tulcea vor continua și în luna noiembrie și decembrie 1917, când Dunărea înghețând, monitoarele se retrag la Chilia pentru iernat.

Pentru apărarea și supravegherea litoralului maritim conform ipotezei Z(B III) se crează două sectoare de apărare, primul de la Balcic la Jurilovca cu punctul de comandă Constanța, iar al doilea de la Jurilovca la Chilia Veche, cu punct comandă la Sulina²¹.

Sectorul de acoperire III Sulina avea misiunea de a împiedica cu orice preț intrarea pe gurile Dunării sau debarcarea pe lângă numeroase forțe navale, baterii lans torpile, estacade, hidroplane, aeroplane și de baterii artileristice, ruse și române. Toate cele 6 piese românești erau de calibru 75mm, model 1880. ele formau 3 baterii dispuse în diferite zone ale complexului fortificat de la Sulina²².

O acțiune importantă întreprinsă de bateriile marinei de la Sulina, a avut loc în ziua de 25 octombrie 1916 împotriva a 3 hidroavioane germane care au lansat 13 bombe asupra fortificațiilor din zonă. La acest atac a răspuns întreaga artilerie, soldându-se cu doborârea unui hidroavion de către una din bateriile române de 75mm, comandată de sublocotenent Tonegaru Constantin²³.

Din cele arătate mai sus se poate observa că artileria de coastă a marinei a fost organizată în funcție de necesitățile desfășurării operațiunilor militare, fără a constitui o unitate distinctă în organizările succesive ale Comandamentului marinei. Atât în războiul pentru independență din 1877-1878, cât și în primul război mondial piesele de artilerie care au format bateriile de coastă au fost cedate fie de artileria unităților terestre fie de pe navele dezarmate, dar de fiecare dată deservite de marinari instruiți pentru ducerea unor astfel de lupte.

Perioada interbelică

Prin ordinul Ministrului de război nr. 15029 din 24 martie 1921 noua organizare a marinei cuprindea și Apărarea Fixă Fluvială și Apărarea Fixă Maritimă, care pe lângă

¹⁹ Arh. M.Ap. fond C.M.M. dosar 151/1017, pp. 112-122.

²⁰ Arh. M.Ap. fond C.M.M. dosar 209/1917, p. 97.

²¹ Arh. M.Ap. fond Armata a 3-a, dosar 17, pp. 9-19.

²² Arh. M.Ap. *Plan asupra apărării sectorului Sulina*.

²³ Arh. M.Ap. fond Marele Cartier General, dosar 162/1916, p. 221.

serviciul de mine, torpile, stații T.F.S. dispune și de „tunurile de coastă” sau bateriile de coastă ale marinei²⁴.

Apărarea Fixă Fluvială avea în compunerea sa, pe lângă unitățile amintite și Grupul Șlepurilor armate constituit la 17 noiembrie 1920 în Regimentul Artileriei Fluviale²⁵.

Bateriile flotante, cum mai erau numite, aveau la 21 decembrie 1920 următoarea compunere: 8 șleपुरi care aveau la bord fiecare câte un tun de 152,4mm; 4 șleपुरi pentru patru tunuri de 120/50mm și 2 șleपुरi a câte 2 tunuri de 101,6mm²⁶. Tunurile de mare calibru, Obukov de 152,4mm au fost capturate în 1918 de la ruși împreună cu șleपुरile la bordul cărora se aflau²⁷.

Aceste șleपुरi armate erau dislocate în porturile Galați, Brăila dar majoritatea la Sulina, care și în perioada interbelică continuă să rămână un punct întărit cu unități navale și artileristice ale marinei.

Apărarea Fixă Maritimă cu sediul la Constanța avea de apărut litoralul maritim de la Balcic la Limanul Nistrului zonă împărțită în sectoare și susectoare astfel:

Sectorul maritim nr.1 Sud care se întindea de la Balcic la Gura Portiței, avea în compunerea sa și bateriile de coastă care încep să fie montate începând cu anul 1926.

Astfel, în acest an, tunurile de 152,4mm Armstrong de la distrugătoarele „Mărășești” și „Mărăști” au fost demontate și debarcate, pentru a fi înlocuite cu altele mai moderne, și amplasate în Constanța, punctul Tataia, pe platforma și cazemate betonate construite de germani în primul război mondial. În această primă baterie de coastă de pe litoral au fost instalate în anul 1926, 4 tunuri de 152,4mm Armstrong și de 76mm Armstrong.

Tunurile de 150mm erau încadrate cu câte 8 servanți iar cele de 76mm cu câte 6 marinari.

În bateria „Tataia”, care, ulterior va lua numele de „Tudor” se aflau în cazematele betonate, depozitele de muniții ale Diviziei de Mare, aprovizionate de cele centrale de la Hinog iar mai târziu de cele de la Țândărei care aprovizionau întreaga marină.

La această baterie în anii următori se fac noi amenajări și dotări. Astfel, în anii 1933-1934, se întreprind lucrări de consolidare a malului litoral în marginea căreia se aflau amplasate aceste tunuri, se introduc iluminatul electric, se fac legături telefonice cu Comandamentul Apărării Fixe Maritime, se amplasează două posturi de mitralieră AA, iar în anul 1935 se construiește cu mijloace proprii o centrală de tir și transmisiuni, se introduc sonerii la fiecare din cele patru tunuri de 152,4mm putându-se executa astfel, trageri la comandă.

În vederea economisirii muniției de mare calibru se montează la tunurile de 152,4mm țevi de 37mm, apoi arme de 6,5mm, pentru trageri de exercițiu, tir redus²⁸.

Primul comandant al bateriei „Tataia” a fost lt. Constantinescu dimitru, apoi printre alții pot fi amintiți lt. Chiriac Gheorghe, lt. Tocineanu Ioan, lt. Stănescu Haralambie, cpt. Mihalcea Nicolae, cpt. Trache Marin, șef tunar de la înființare până în anul 1945 a fost

²⁴ Arh. M.Ap. fond C.M.M. dosar 388/195, pp. 20-21.

²⁵ Ibidem, dosar 290/1920-1921, p. 26.

²⁶ Ibidem, dosar 308/1916, p. 160.

²⁷ Relatările plutonierului major Marin Tănase, activ la această baterie din anul 1926 până în 1946.

²⁸ Jurnalul istoric al Apărării Fixe Maritime.

plutonier adjutant Marin Tănase, care în același timp a îndeplinit și funcția de șef depozit muniții²⁹.

Pe litoralul mării se întreprind acțiuni pentru montarea altor baterii de coastă în diferite puncte în funcție de modul de încrucișare a focului artileriei pentru a cuprinde întregul litoral românesc, precum și a obiectivelor de apărare.

Astfel în punctul Capul Midia, în anul 1929 printr-un Înalt Decret se declară de utilitate publică în interiorul apărării o suprafață de 76 058 m² a comunei Gargalîc (Corbu), județul Constanța³⁰.

Pe această suprafață încep lucrările de construcție a amplsamentelor de beton pentru 2 baterii de 152,4mm Obukov. Cele 4 tunuri Obukov, de pe șlepurile armate, au stat mulți ani depozitate în incinta bateriei Tataia până în octombrie 1939 când vor fi montate în amplsamentele betonate deja construite.

Bateria era organizată ca un punct fortificat cu șanțuri și sârmă ghimpată în jurul ei. Era camunflată în chip de mică fermă cu grădini de legume. Pentru apărarea AA avea o secție de 20mm. Printre comandanții bateriei „Mircea” cum va fi numită, pot fi amintiți: cpt. Gabroveanu Gheorghe, cot. Petriman Anton, cpt. Trache Marin, etc.

O altă baterie de coastă instalată pe litoral a fost cea de la Agigea. Lucrările încep în anul 1932 pentru amplasarea unei baterii de 120mm St. Chamond, dar mult mai târziu, în anul 1939, se instalează 3 tunuri de 120mm Armstrong, de la crucișătorul „Elisabeta”, folosite și în fortificațiile de la Turtucaia în anul 1916. bateria „Elisabeta” cum a fost numită, era organizată tot ca un punct fortificat cu șanțuri, postamente și depozite betonate. Printre comandanții acestei baterii sunt cunoscuți căpitanii Costăchescu Gheorghe și Chiriac Alexandru.

În timpul celui de-al II-lea război mondial este desființată ca urmare a instaurării, în apropiere, a bateriei germane Tirpitz de 280mm³¹.

În scopul apărării AA și navale a portului și a orașului Constanța în cartierul Viile Noi, pe locul actualei unități a Diviziei 9 infanterie în luna mai 1939 se instalează o baterie formată din 4 tunuri, calibru 75mm Skoda.

În același scop, sunt instalate în august 1939 în punctul din apropierea portului și al Școlii de Industrie Casnică de pe strada Traian (monumentul eroilor) o baterie de 4 tunuri calibru 76mm AA Armstrong³². Aceste tunuri au fost amplasate în anul 1927 în curtea Școlii Navale (actuala curte a muzeului) în scopul folosirii lor ca aerierie de salut³³.

Pentru apărarea AA și navală a portului pe lângă aceste 2 baterii „Brâncoveanu” și „Vulturul” cum au fost cunoscute, se mai instalează în noiembrie 1939, pe digul de la farul roșu al portului, bateria „Rareș”, formată din 4 tunuri de 66mm Skoda, iar la hotel „Carol”, secția „Graur” formată din 2 tunuri AA de 37mm³⁴.

În cadrul organizării Apărării Fixe maritime, Sectorul maritim 2 nord, întins de la Gura porțiței la limanul Nistrului avea în componența sa Stațiunea Sulina și Stațiunea Liman (Cetatea Albă). În aprilie 1939 la Sulina se aflau o secție de 101,6mm Obukov formată din 2

²⁹ Ibidem.

³⁰ Arh. M.Ap. fond Apărarea Fixă Maritimă, dosar 16, p. 193.

³¹ Relatările plutonierului major Marin Tănase, activ la această baterie din anul 1926 până în 1946.

³² Jurnalul istoric al Apărării Fixe maritime, p. 66.

³³ Albumul de fotografii al cpt. Cdor. (r) Ioachim Dumitru.

³⁴ Arh. M.Ap. fond C.M.M. dosar 1453/1941, p. 147.

piese, deservită de 26 de marinari și 1 secție de 152mm plutitoare încadrată cu 36 marinari. În mai 1939 la Sulina se aduc postamente și 3 tunuri de 101,6mm în vederea montării lor pentru apărarea canalului³⁵. Comandantul Stațiunii Sulina era în acest an Cpt. Popovici Mircea. Stațiunea liman de la Cetatea Albă, al cărei comandant era lt. Mușat Ion, nu dispunea de artilerie de coastă, în schimb avea în dotare post T.F.S., remorhere, depozite de mine și torpile.

Al doilea război mondial

Izbucnirea celui de-al II-lea război mondial, a determinat întreprinderea unor acțiuni și la nivelul Comandamentului marinei militare, materializate prin organizări a unităților din subordine, prin înființarea altora noi și prin dotări cu mijloace de luptă moderne.

Astfel la 27 februarie 1940, Comitetul Consultativ al marinei regale format din viceamiralul Petre Bărbuneanu, contraamiralul Gheorghe Koslinski și comandorul Ion Georgescu, pe baza studiului întreprins de Biroul de regulamente al Comandamentului marinei – Secția a 3-a hotărâște, printre altele înființarea Divizionului de Artilerie de Coastă cu sediul la Constanța impusă de „dezvoltarea pe care o va lua – cu începere din acest an (1940) – sistemul de baterii de coastă fixe, mobile și antiaeriene, de unificarea instrucției artileristice a personalului marinei. Secțiile de Artilerie Plutitoare au fost grupate și puse sub ordinele Escadrei de monitoare pentru cooperarea și unificarea tragerilor indirecte³⁶.

Prin înaltul Decret regal nr. 635 din 26 martie 1940, „Apărările fixe nefiind adaptate necesităților operative și nici celor de instrucție, au fost desființate pe ziua de 1 aprilie 1940, înființându-se:

- 1 Regiment de Geniu Maritim cu sediul la Brăila;
- 1 Batalion de Infanterie marină cu sediul la Tulcea;
- 1 Divizion Artilerie de Coastă, cu sediul la Constanța.

Drept urmare, prin Ordinul de zi nr. 1 al Divizionului de Artilerie de Coastă, comandat de lt. Cdor. Arpad Gherghel, sunt enumerate unitățile artileristice aflate în subordonarea acestui divizion, astfel:

- Bateria 152mm Tataia;
- Secția 76mm AA Tataia;
- Bateria 152mm Midia;
- Bateria 120mm Agigea;
- Bateria 76mm AA Viile Noi;
- Bateria 75mm Școala Navală; (Școala de Industrie Casnică);
- Bateria 66mm dig far roșu port;
- Bateria 152mm Plutitoare nr. 1 Sulina;
- Bateria 152mm Plutitoare nr. 2 Galați;
- Bateria 101mm Sulina;
- Bateria obuziere 120mm Turnu Severin;
- Bateria 47mm Turnu Severin.

³⁵ Ibidem, dosar 999, p. 338; Registrul istoric al Apărării Fixe Maritime, p. 66.

³⁶ Arh. M. Ap. Fond C.M.M. dosar 898, f. 45.

Pe litoralul românesc sunt concentrate forțe navale și artileristice române și germane ca urmare a imediatei apropieri de viitorul teatru de operațiuni care se declanșează în nordul Mării Negre. Se înființează cinci unități și comandamente în scopul apărării litoralului maritim românesc. Astfel prin ordinul nr. 19 288 din 13 februarie 1941 al Marelui Stat Major al armatei române Secția a 3-a, ia ființă Comandamentul Artileriei Apărării Coastei sub comanda comandorului Nicolae T. Cristescu. Acest Comandament se spune în ordin – avea misiunea, în cooperare cu forțele navale ale Diviziei de Mare, să acționeze în sectorul Vadul – Vama Veche, asupra navelor de război și submarinelor inamice, împiedicându-le să se apropie de coastă, pentru a scoate litoralul – în special zona Constanța – de sub focul eficace al navelor inamice³⁷.

La 12 martie 1941, ia ființă Comandamentul Româno-German din zona Constanța. Toată artileria de coastă și AA română, de sub comanda comandorului Nicolae I. Cristescu, în acțiunile contra obiectivelor navale, intra sub ordinele Comandamentului Artileriei Germane de Marină, din zona Constanța, comandat de comandorul Von Arnswaldt³⁸.

În ordinul nr. 65, strict secret, din 13 martie 1941 al Diviziei de Mare către Secția 5 Marină, se arată că „Comandamentul Artileriei de Marină Germane, este subordonat Diviziei de Mare din punct de vedere operativ, lăsându-i-se completă inițiativă pentru executarea misiunii după metodele germane³⁹”.

Mijloacele artileristice la dispoziția Comandamentului Româno-German erau următoarele:

I. Gruparea de Artilerie de coastă română:

- Bateria „Mircea” 152 mm la cap Midia
- Bateria „Tudor” 152 mm (3 piese) la Tataia;
- Secția „Graur” 37mm AA la Bulevard (Hotel Carol);
- Bateria „Vulturul” 76 mm AA la Școala de Industrie Casnică (Str. Traian);
- Secția „Rareș” 66 mm pe dig la Farul roșu – port;
- Bateria „Brâncoveanu” 75 mm la Viile Noi;
- Bateria „Elisabeta” 120 mm (3 piese) la Agigea;
- Bateria „Aurora” 152 mm (3 piese) la Nord-Mangalia;
- Secția „Vasile Lupu” 75 mm la Mangalia;
- Secția Auto-proiectoare:
  - un proiector la hotel „Carol”;
  - un proiector la Tataia.

II. Gruparea de Artilerie de Coastă germană:

- Baterii de marină:
  - o Bateria Tirpitz 280 mm (3 piese) la sud de Constanța, Km. 5.
  - o Bateria Breslau 170 mm (3 piese) la Vii.
- Baterii pe cale ferată:
  - o Bateria „Lance Bruno” 280 mm (3 piese) la Anadalchioii (biserică).
- Divizionul 789 artilerie de 105 mm AA:

³⁷ Arh. M. Ap. Fond Fivizionul Artilerie de Coastă, dosar 3, 1940/1941, p. 15.

³⁸ *Ibidem*, p. 25.

³⁹ *Ibidem*.

- Bateria de 105 mm (3 piese) la Cap Midia;
- Bateria de 105 mm (3 piese) la Vii;
- Bateria de 105 mm (3 piese) la Tuzla.
- Secția de reperaj:
  - Prin radio;
  - Prin raze infraroșii.

În afară de aceste forțe artilersitice, în nord se aflau organizate, în cadrul Detașamentului Maritim nr. 1, următoarele posturi de luptă, cu noile denumiri primite prin ordinul Comandamentului Marinei Militare nr. 372 din 11.04.1941⁴⁰:

Vechea denumire:

Noua denumire:

- Baterii de coastă -	
- Bateria 101,6 mm „Obuchov” – Sulina	- „Ștefan”
- Bateria 120 mm L35 – Sulina	- „Țepeș”
- Secția 76 mm Armstrong – Sulina	- „Șoimul”
- Secția AA japoneză 76,2 mm – Sf. Gheorghe	- „Lăstunul”

- Baterii plutitoare -	
- Secția Bat. Plutitoare nr. 1 – 152,4 mm Sulina	- S. P. 1
- Secția Bat. Plutitoare nr. 2 – 152,4 mm Sulina	- S. P. 2
- Secția Bat. Plutitoare nr. 3 – 40 mm Bofors	- „Rândunica”
- Secția 47 mm Skoda	- „Mărăcineanu”

Se constată în anii premergători intraării României în al doilea război mondial, o creștere a ponderii unităților artilersitice române dispuse de-a lungul litoralului, cu o densitate mai mare îns ăctoarele strategice de mai mare importanță cum sunt zonele Sulina și Constanța. Au loc organizări succesive ale Comandamentului artileriei de coastă. Astfel, prin Decretul Lege nr. 3052 din 5 septembrie și 3072 din 7 septembrie 1941, Batalionul Infanterie Marină și Divizionul Artilerie de Coastă înființate prin Înalt Decret nr. 635 din 1 aprilie 1940, se transformă în Regiment Infanterie Marină cu sediul la Brăila și Regimentul Artilerie Marină cu sediul la Constanța, comandat de comandor Cristescu Nicolae⁴¹.

Se înființează noi baterii îns ăctorul de apărare a portului Constanța. Astfel în anul 1942, în punctul zis Gruber (azi farul de la abator) sunt amplsate 3 tunuri navale și AA de 105 mm, care a purtat numele de baterie „Carol”.

La 1 km nord de această baterie, pe malul portului se instalează în acest an bateria „Mihai” formată din 3 tunuri de 170 mm Krupp. Avea o secție de 37 mm AA și proiectoare. Pe țărmul mării, la cota 22 (actualul Institut Român de Cercetări Marine, zona Delfinariu), se amplasează 4 tunuri de 152 mm Obuchov care vor forma bateria cu numele „Ovidiu”.

Aceste forțe artileristice erau dirijate din Comandamentul Artileriei de Coastă (aflat pe bulevardul Tomis) unde exista o planșetă pe care se urmărea mișcarea navelor inamice, putându-se ca prin cablul telefonic subterna, să se ordona ce baterii să deschidă focul⁴².

⁴⁰ Arh. M.Ap. Fond Divizionul Artileriei de Coastă, dosar 7/1940-1943, p. 222.

⁴¹ Arh. M. Ap. Fond Divizia de Mare, dosar 3, p. 167.

⁴² *Ibidem*.

La 23 august 1944, Artileria de coastă a marinei, subordonată Comandamentului Litoralului Maritim și Fluvial se prezenta astfel:

1) Regimentul Artilerie de Marină

a) Gruparea artilerie de coastă Constanța:

- I. Bateria „Mircea”, 4/152 mm Obuchov;
- II. Bateria „Ovidiu”, 4/152 mm Obuchov;
- III. Bateria „Tudor”, 3/152 mm Armstrong;
- IV. Bateria „Vultur”, 3/76 mm AA Armstrong;
- V. Bateria „Mihai”, 3/170 mm Krupp;
- VI. Bateria „Carol”, 3/105 mm Rheinmetall.

b) Gruparea artilerie de coastă Mangalia:

- I. Bateria „Elisabeta” 4/120 mm St. Chamond;
- II. Bateria „Vlaicu” 4/121,9 mm Rus;
- III. Bateria „Aurora” 3/152 mm Armstrong;
- IV. Bateria „V. Lupu” 4/75 mm Kamel.

c) Comandamentul port – zona Constanța:

- I. Bateria „Rareș” 4/66 mm Skoda;

2) Gruparea Artilerie de Coastă

I. Batalionul 16 Infanterie Marină

- a. Bateria „Ștefăniță” 4/121,9 mm rus;
- b. Bateria „Ștefan” 4/120 mm Skoda;
- c. Bateria „Țepeș” 3/101 mm Obuchov;
- d. Bateria „Șoimu” 3/76 mm Armstrong;
- e. Secția „Mărăcineanu” 2/47 mm Hote.

II. Zona Sfântul Gheorghe

- a. Bateria „Corvin” 3/76 mm Rus;
- b. Bateria „Lăstunul” 2/76 mm japonez;

III. Insula Șerpilor

- a. 1 pluton pușcași marini din Bt. 16 Infanterie Marină;
- b. 2 piese AA 37 mm
- c. 2 piese AC 45 mm;

3) Detașamentul Maritim Vîlcov

I. Batalionul 17 Infanterie Marină

- a. 2 piese AC 45 mm;
- b. 1 secție plutitoare 47 mm;
- c. 1 secție plutitoare 120 mm;
- d. Baterie câmp 4/76 mm
  - i. 1 secție „Cuza” - „Periprava”
  - ii. 1 secție „Săgeata” - Cardon;
- e. Bateria Munte 4/75 mm.

4) Detașamentul fluvial Chilia Veche

- I. Batalionul 15 Infanterie Marină;
  - II. Bateria Munte 4/75 mm.
- 5) Detașamentul Fluvial Dunărea de Sus
- I. 1 pluton pușcași marini;
  - II. Baterie Vir 4/47 mm.

După cel de-al doilea război mondial

După ieșirea României din război alături de puterile Axei, Comisia Aliată de Control în România și Statul Major al Marinei hotărâsc în ziua de 23.03.1945, desființarea Regimentului Artilerie Marină și înființarea Divizionului de Artilerie Marină în care a fost prevăzut efectivul Bateriei de instrucție de 56 de oameni din care 5 ofițeri, 9 subofițeri și 42 trupă⁴³.

În memoriul redactat de Statul Major al marinei, referitor la organizarea de pace a marinei în anul 1946 se preciza că „în ideea amplificării posibilităților defensivei marinei s-a prevăzut și reorganizarea artileriei de coastă. În actualul Divizion de Artilerie Marină compus din cinci baterii de tragere navală și două baterii AA fixe, sunt dotate cu piese demodate și posibilități tehnice reduse (bătaie mică, viteză de tragere redusă). Unitatea de artilerie de coastă va primi denumirea de Regiment de Artilerie de Marină”⁴⁴.

În ordinul de bătaie din 31.01.1947 al acestei unități comandant era căpitan-comandor Bellu Pompiliu, ajutor comandant căpitan-comandor Agarici Dumitru și Șef Serviciu E.C.P. căpitan Tudor Ion. În ianuarie 1948 la comanda Regimentului Artilerie de Marină se aflau: căpitan-comandor Mihăilescu E. Comandant, căpitan Avram Dumitru, comandant secund politic, șef de stat major căpitan-comandor Biaciu Iosif⁴⁵.

Pentru întărirea capacității de apărare a litoralului, se spune în sinteza anului 1949 al Comandamentului Regimentului Artilerie de Marină, în luna august 1949 încep lucrările de punere în stare de eficiență a tuturor bateriilor de coastă, și anume, repararea tunurilor de 150 mm și 152 mm.

Se precizează că aceste baterii „nu au mai funcționat din anul 1941”. Conform aceluiași document, prin ordinul Comandamentului Marinei Militare nr. 48 181 din 28.07.1949, cu începere de la 01.08.1949 au intrat în vigoare noile denumiri ale unităților marinei militare, astfel: Apărarea Litoralului Maritim schimbându-se în Comandamentul Forțelor Maritime și Regimentul Artilerie de Marină în Sectorul Maritim nr. 3.⁴⁶

Prin noua organizare, Artileria de coastă a marinei era reprezentată prin două baterii amplasate la Midia și Comorova, în funcție de posibilitatea încrucișării focului tunurilor de 152 mm (Midia) și 150 mm (Comorova) amplasate la această distanță, care permiteau acoperirea unei zone de litoral cât mai mare și în mod deosebit al zonei Constanța.

În anul 1953 are loc o nouă organizare a Artileriei de coastă, constând în existența a două Divizioane: 1) Constanța Sud care apăra zona de litoral de la 2 Mai la Agigea cu puncte de comandă la Sara, dispunând de două baterii a câte 4 tunuri de 130mm sovietice, în punctele 2 Mai și Agigea (Sanatoriu). 2) Constanța Nord, acoperind zona Constanța – Cap

⁴³ Arh M. Ap. Fond C.M.M, dosar 1400, f. 129.

⁴⁴ *Idem*, dosar 5/1946, p. 26.

⁴⁵ *Idem*, dosar 57, p. 122.

⁴⁶ *Ibidem*, dosar 13/1950, p. 243.

Midia, dispunea de două baterii la Uzină (Soveja) și Midia, fiecare cu câte patru tunuri de 130 mm sovietice, având punct de comandă a divizionului la „bateria de la Uzină”.

În anul 1956 este reînființat „Regimentul Artilerie de Coastă” având în subordine cele patru baterii de 130 mm, sovietice, prezentate mai sus. Această organizare se menține până în anul 1960 când Regimentul Artilerie de Coastă este desființat, iar tunurile au fost tăiate pentru a fi trimise la topit.

Din piesele de artilerie de atunci, s-a păstrat pentru Muzeul Marinei un tun de 130 mm, expus în parc, iar un altul de 152 mm Obukov, a fost reținut pentru viitorul muzeu dar în anul 1963 a fost trimis, din greșeală, la topit.